

זכרון עולם

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד

מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ח"ר משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חולמ סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

מאורות
הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד

משה שניצר
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א ♦ לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, כ' תמוז תשפ"ג

מסכת גיטין נ"ד-ס' ♦ כלים י"ט, ה' - י"ט, ט'

גליון מס' 1259

השבוע בגליון

♦ אדם ששכח להפריש חלה מן המצות

♦ מתי יש לסתור חריגת בנייה

♦ בנייה בשוגג על שטח של הזולת

♦ מגרש שנמכר פעמיים

♦ רשיון למכירת יי"ש

♦ יבוא בשר מארגנטינה

♦ קופת תלמוד התורה של רבינו הב"ח

♦ מונופול על איסוף כספים

בשורה לקוראי הגליון!

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם

להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

ואתא שוחט

נהר הניימן הליטאי זרם ברוגע, משל לא ידע כי בעבר הלא רחוק איכלסו שתי גדותיו מחנות צבא אוייבים שנלחמו בחירוף נפש. אותה שעה היו מימיו נוצצים כשטיח זוהר הנפרש תחת חתן וכלה, ושמוי תכלת-מנוקד-בלבן חופים ממעל.

הימים - ימי קיץ.

השנים - כמאז ומקדם, בין מלחמה למלחמה, בין מלחמת העולם הראשונה למלחמת העולם השנייה.

איזור נהר הניימן שימש מקום נופש קייצי לאלפי משפחות יהודיות. עיירת הנופש שקקה מידי קיץ באלפי יהודים, עמך ורבנים שבאו לשאוף אוויר ולהחליף כוחות. בין הנוכחים היה רבה האחרון של קובנא העיר, הגאון רבי אברהם דב כהנא שפירא, הי"ד. רבה של קובנא התפרסם בחייו הן מפני גדלותו

דף נד/א המעשר בשבת

אדם ששכח להפריש חלה מן המצות

הגמרא בסוגייתנו מביאה את המשנה במסכת תרומות, (פרק ב' משנה ה'), האוסרת להפריש מעשרות בשבת, משום שהפרשה זו נראה כתיקון כלי, כי על ידי כך הפירות נתקנים ומוכשרים לאכילה. דין זה קיים גם לגבי הפרשת חלה (פרי מגדים במשבצות זהב או"ח סימן תמ"ד ס"ק ב'), שאסור להפריש חלה בשבת וביום טוב, משום שגם הפרשת החלה מתקנת את הפת שתהא ראויה לאכילה, ולפיכך היא נחשבת כתיקון ומלאכה.

מצוות הפרשת חלה רווחת פחות בימינו מאופייני המאפיות והקונדיטוריות, אך בערבי פסחים אנשים רבים אופים בעצמם ב"חבורה" את המצות עבור חג הפסח, וכאשר מכניסים את המצות לקרטון ומצרפים כמות גדולה של מצות, הן מתחייבות בהפרשת חלה, אותה יש להקפיד לעשות בערב פסח, שכן, בשבת וביום טוב אין להפריש חלה, והאוכל מצה שלא הופרשה ממנה חלה, לא יצא ידי חובה בליל הסדר, משום שאכילתה היא "מצווה הבאה בעבירה" (פרי מגדים סימן תנ"ד משבצות זהב ס"ק ד').

היה זה בירושלים, בערב פסח שחל בשבת. יהודי בעל משפחה נזכר בשבת אחר הצהרים, כי לא הפריש חלה ממצותיו, וברשותו לא היו מצות נוספות לקיום מצוות החג. האיש פנה אל גאון הדור, המהרי"ל דיסקין זצ"ל, שבחכמתו הרבה הציע בפני אותו אדם את הפתרון הבא (הובא בשו"ת הר צבי או"ח חלק ב' סימן א'):

כידוע, קטן פטור מכל המצוות ואף אין תוקף למעשיו, משום שאין בו די דעת להבינם לאשורם. משום כך, קטן המפריש תרומות, מעשרות, או חלה - אין הפרשתו מועילה. אולם, קטן

לעילוי נשמת

מרת **סוסיא אניטה וולף** ע"ה ב"ר טודרוס ז"ל

נלב"ע כ"ב תמוז תשע"ה **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

מרת **שרה חיה שמלצר** ע"ה

ב"ר חיים ז"ל

נלב"ע כ"א בתמוז תש"ע

תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידינו משפחת **שטמברגר** שיחיו

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יוסף** ב"ר שמואל זיינביל **פרושינובסקי** זצ"ל

נלב"ע כ"ג תמוז תשע"ז **תנצב"ה**

הונצחה ע"י אחיו ידידנו ר' **שמחה רשף** הי"ו ומשפ' שיחיו - גבעתיים

נר ה' נשמת אדם

לעילוי נשמת

הרה"ר **אבנר רייכמן** ז"ל

ב"ר אברהם שלמה ז"ל

נלב"ע י"ט בתמוז תשנ"ח

תנצב"ה

הונצחה ע"י חתנו הרה"ר **אשר אורנשטיין** שיחיו

שהגיע לגיל שנים עשרה, אף על פי שעדיין פטור הוא מן המצוות, בכל זאת הוא נחשב כבר-דעת לגבי נדריו וקנייניו, וכך גם חלות הפרשת תרומה והפרשת חלה הנעשות על ידו (גיטין סה/א), משום שמגיל שנים עשרה, הוא נחשב כבר-דעת לגבי עניינים אלה.

הפרשת חלה על ידי קטן: על פי זה ייעץ מהרי"ל דיסקין זצ"ל לאותו אדם, כי יקנה מצה אחת לבנו שהגיע לגיל שנים עשרה, ויורה לו להפריש חלה מן המצה שהוקנתה לו עבור כל המצות, וכך תותר אכילת כל המצות, שהרי הפרשת החלה מועילה לכל המצות. אמנם אסור לצוות קטן לעבור על איסור (משנה ברורה סימן שמ"ג), אך במקרה זה יש לסמוך על הראשונים (ר"ן שבת קכא/א) המקילים וסוברים כי אין איסור להורות לקטן לעבור על איסור, כאשר הקטן עושה זאת עבור עצמו, והקטן הרי מפריש חלה גם לצורך המצה שהוקנתה לו.

דף נה/א ועל המריש הגזול שבנאו בבירה שיטול את דמיו מפני תקנת השבים

מתי יש לסתור חריגת בנייה

במשנתנו מובאת תקנת חז"ל, המכונה "תקנת השבים", שנועדה להקל על גזלנים במקרים מסויימים. על פי דין תורה, אדם שגזל חפץ חייב להשיבו לבעלי, ואינו רשאי להותיר את החפץ ברשותו ולשלם את תמורתו. חז"ל תקנו, כי אם הגזלן השתמש בחפץ הגזול לצרכי בנייה, כגון, גג, קורת עץ ובנה בה את ביתו, הוא רשאי לשלם את דמי הקורה לבעליה, ואינו חייב לפרק את ביתו כדי להחזירה. תקנה זו נבעה מהחשש של חז"ל, פן הגזלן ימנע לחלוטין מהשבת הגזילה, העלולה לגרום לו נזק כספי גדול בהריסת המבנה.

ההבדל בין קרקע לחפץ: לכאורה, תקנה זו תקפה גם לגבי אדם שהרחיב את דירתו אל תוך שטח השייך לחבירו, שכאשר הנגזל ידרוש מהגזלן לסתור את הבניין העומד על קרקעו, תעמוד לצד הגזלן "תקנת השבים", שהרי סתירת הבניה תגרום לו נזק כספי.

אולם בתשובות הגאונים (שערי צדק חלק ד' ש"ו סימן י"א ד"ה הכין חזינא) אנו מוצאים, כי גזילת קרקע אינה דומה לגזילת חפץ נייד, ואף אם עלות הבניה הנוספת היתה גבוהה, אין מחייבים את בעל הקרקע להסתפק בקבלת תמורתה מן הגזלן, אלא הוא רשאי לדרוש מהגזלן לפנות את הקרקע, וכן נפסק להלכה (רמ"א ח"מ סימן ש"ס סעיף א'), שעל גזילת קרקע לא תקנו חכמים את "תקנת השבים".

גניבת קרקע חמורה היא: בדברי הפוסקים אנו מוצאים מספר טעמים, מדוע לא תקנו חז"ל "תקנת השבים" גם לגבי קרקעות גזולות. א. המבי"ט (חלק ג' סימן קמ"ג) אומר, כי חז"ל החמירו עם גזלני הקרקעות, משום שגניבת קרקע חמורה היא, ועולתה עולה לאין ערוך על גזילת חפצים אחרים. ב. לדעת הלבוש, (שם), לא ראו חז"ל צורך להקל על גזלני הקרקעות, משום, שהתקנה נועדה כדי שהגזלנים לא יסתירו את החפצים הגזולים וימנעו מהשבתם לבעליהם, מה שאין כן בקרקע, שאין אפשרות להסתירה, אין עילה לתקנה זו. ג. תקנת השבים לא הוחלה מעיקרה על קרקע מפני ש"קרקע אינה נגזלת" (טור או"ח סימן תרל"ז). כלומר: דיני גזילה אינם שייכים בקרקע, והגזולה אינו חייב באחריותה כאדם הגונב חפץ, אלא הוא חייב להשיבה משום שאינה שלו כלל ועיקר. תקנת השבים לא נתקנה אלא על חפצים שהתורה חייבה את הגזלן להשיבם והטילה עליו את אחריותם. לגזול חפצים אלה המירו חז"ל את חיוב השבת החפץ בעין, בתשלום (ש"ת שואל ומשיב מהדורה א' חלק ג' סימן ר"ח). ההבדל בין טעמים אלה אינו רק בהסבר תקנת חז"ל, אלא יש לכך גם השלכות הלכתיות לגבי מקרים מסויימים:

בנייה בשוגג על שטח של הזולת: בפני בעל שו"ת רשמי שאלה (סימן נ"ו) הופיעו ראובן ושמעון לדין תורה. ראובן תבע כי שמעון שהרחיב את דירתו וחרג בחצי אמה לתוך רשותו, יהרוס את הבניה החריגה. אולם, הנתבע טען להגנתו כי לא נכח בביתו בתקופת הבניה, ואשתו כלל לא ידעה כי הבניה חורגת לשטחו של שמעון, ולפיכך החריגה לא נעשתה במזיד ועל כן אינו חייב להרוס את הבניה הנוספת, ורשאי הוא לשלם לראובן את שוויה של הקרקע.

ההכרעה בנידון זה, תלויה בטעמים הנזכרים לעיל. שכן, לדעת הסוברים, כי גזילת קרקע שונה משאר הגזילות, מפני שאין אפשרות להסתירה, או משום שאינה נחשבת כגזולה, על שמעון להרוס את הבניה החורגת, למרות שנעשה הדבר בשוגג, ואין להבדיל בין בניה במזיד לבניה בשוגג, שהרי אין עילה ל"תקנת השבים". אולם, לדעת המבי"ט, שחז"ל לא הכלילו את גנבי הקרקעות בתקנת השבים מפני חומרת המעשה, מאחר ששמעון כלל לא התכוון לגזול והבניה החריגה נעשתה שלא בידיעתו, יתכן (עיי"ש במבי"ט), שבאופן זה תחול "תקנת השבים" על שמעון, ודי בכך שישלם לראובן את שוויה של הקרקע ואין ראובן יכול לאלצו להרוס את החריגה.

מגרש שנמכר פעמיים: מעשה באדם שמכר מגרש לפלוני, ולאחר מכן, שב ו"מכר" את המגרש לאדם אחר, שלא ידע על המכירה הקודמת ובנה על המגרש בניין לתפארת. עם סיום הבניה, הופיע בפניו הקונה האמיתי, הראשון, ותבע ממנו לפנות את הקרקע. בעל "ערוך השולחן" (שם)

התורנית, אשר באה לידי ביטוי בין היתר בספריו דבר אברהם, והן מפני דאגתו המיוחדת לכל יהודי, אשר התגלעה בשיאה בתקופת השואה, בבחירתו לשוב משוויץ, בה שהה לצרכי ריפוי, אל קובנא, כדי להיות עם צאן מרעיתו ולא להותירם ביד. והוא אכן הנהיג קהל רב וגדול במצור ובמצוק, פסק בשאלות כבדות משקל, ובין היתר מפורסמת תשובתו על נוסח ברכת קידוש ה'.

במקום הנופש, על גדות נהר הנימין, נוכח רבי אברהם לדעת כי קיימת בעייה חמורה. אלפי יהודים שוהים במקום אך לא מונה רב פוסק מוסמך כדי להשיב על שאלות הלכתיות שונות המתעוררות השכם והערב. בין הנופשים היו רבנים ואישי הלכה, אך הללו, כאחרים, באו לפוש ולא היה זה הוגן להטריחם לעמוד במקום הנופש, ולפיכך ראה רבי אברהם צורך לתקן את המצב ולהעמיד את הדת על תלה, עמד והקדיש סכום נכבד כמשכורת עבור הרב שיאות למלא משרה זו. הורה, איפוא, רבי אברהם לפרסם באמצעים שונים כי המוצא עצמו ראוי למשרה זו מתבקש להציע את עצמו.

חלפו ימים אחדים. נקודה קטנה הלכה והתקרבה ממרחקים. סירה חבוטה, שבמשוטיה חתר עבדן נמרץ, ריקדה בעדינות על המים. ציציותיו המתבדרות ברוח הקלילה דמו כמפרשים לסירה הזעירה ובעיני הנופשים נדמה המראה כציור לא מציאותי. מים חלקים כבדולח, פסי שמש זהובים צובעים את המים, דגיגים חוצים את הנהר מהכא להתם, כביכול ימצאו התם מה שלא מצאו הכא, ומעל הכל סירה קטנה, שזופת שמש. דאציה.

הוא חבט במים פעם אחת נוספת וזינק החוצה מן הסירה היישר אל גדות הנהר. לאחר שקשר את שקשר וסידר את ססידו, ביקש לברר היכן שוהה רבה של קובנא.

- **רבינו**, באתי להציע את עצמי למשרת רב ומורה הוראה כאן במקום הנופש. שמעתי שמבקשים איש אשר יסכים למלא את התפקיד.

- **במה** אתם עוסקים?

האיש הצל בכף ידו על עיניו מפני השמש, ובידו השנייה חיווה למרחק והשיב: שם, שניים שלשה מילין אחרי עיקול הנהר, ישנו כפר קטן, בן חמש משפחות יהודיות, ואנוכי... שוחט שלהם.

- **השוחט?**

- **כן**, רבינו. השוחט.

- **ובאת** הנה כדי להציע עצמך להיות רב ופוסק לאלפי יהודים?

- **כן**, רבינו.

גומרים ש"ס ב-5 דקות ליום, זוכים בשפע גדול

"... ובודאי בלימוד המשניות כלול כל התורה כולה"
מרן שר התורה מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א

להתנסות חנים התקשר עכשיו: 3764

מפני הנימוס לא דחאו רבי אברהם מעל פניו אלא ביקש מתלמידים מובחרים ששהו במחיצתו כי ישוחחו עם השוחט בדברי תורה ואולי מתוך כך יבין כי טוב היה עושה לו היה מציע עצמו למשרה אחרת.

לאחר שעה שבו התלמידים אל רבם נדהמים ומשתאים. רבינו האיש בקי בכל חדרי התורה: תלמיד חכם מופלג מיחדי סגולה, הננו לפניו כאסקופה נרמסת. רבי אברהם הזדרז אל השוחט, שוחח גם הוא בדברי תורה עמו וילפת מגודל ידיעותיו ורוב הבנתו.

מטבע הדברים ביקש רבה של קובנא לדעת על מה זה ולמה גאון שכמותו מתגורר בעיירה קטנה בלתי ידועה, בין כפריים בודדים.

השוחט השיב בפשטות: רבה של קובנא! איני זקוק למאום. אני רוצה רק ללמוד ותו לא. את רצוני זה מניחים לי למלא בכפרי הקטן, אני שוקד על תלמודי בבית הכנסת הזעיר שעות על גבי שעות, באין מפריע. גן עדן בעולם הזה, כפי שאיני יכול למצוא בוילנא, בקובנא, בגרודנא או בסלבודקא. הסיבה שהייתי להציע עצמי למשרה זו היא מפני שילדי הגיעו לפרקם ועלי לנדיינם. אך אצבור כאן את הדרוש לי ואשוב לפינתי השקטה.

★ ★ ★

סיפור מופלא זה שרד מלחמות וצרות כי הוא נושא בחובו מסר עמוק, שהזוכה ללמוד תורה מוצא בה את כל אושרו. תענוג וסיפוקו באים לידי ביטוי בעצם לימוד התורה. אין היא אמצעי או דרך למקום, היא המטרה והיא המקום. אין צורך בשום דבר אחר. כך ביקש בתקופה זו רבן יוחנן בן זכאי על רקע חרבותיה העשונות של ירושלים ובית מקדשנו: "תן לי יבנה וחכמיה". זה כל העולם.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף ס/א שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן... ופרשת אחרי מות

מקור לחידושו של הגר"א

הגמרא מביאה מדברי רבי לוי, כי ביום הקמת המשכן נאמרו שמונה פרשיות ביניהן פרשת אחרי מות.

מדוע נאמרה פרשת אחרי מות דווקא ביום הקמת המשכן? (ראה פירושו של רש"י).

אמר הגר"י קניניצקי זצ"ל: הגר"א חידש שכהן גדול יכול להכנס לקדש הקדשים כל יום, ובלבד שיעשה אז את סדר עבודת יום הכפורים (ראה מאורות דף היומי למסכת יומא) ונראה שמקורו מכאן - כאן נאמר שהפרשה נשנית בא' בניסן ומשמע שיש לה משמעות כבר עתה ולא רק בעוד חצי שנה ביום הכיפורים (אמת ליעקב, אחרי מות)

דף ס/ב דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרו בעל פה

קריאה בפנים בלבד

מקרא מפורש הוא בספר תורה של מלך (דברים יז/ט): "וְהִיָּתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו".

מדוע נאמר "וקרא בו"? הן ראוי לומר "וקרא בה", כתחילת לשון הפסוק "והיתה עמו"!

ברם, זו הכוונה: והיתה התורה עמו כל העת, אולם לקרוא - וקרא בו, בספר בפנים, ולא על פה... (משך חכמה, שופטים).

התייחס לשאלה זו וכתב, כי על פי דברי המבי"ט הנזכרים, רשאי הבונה לפצות את הקונה האמיתי בממון, ואינו חייב לפנות את הקרקע, שהרי פעל בתום לב וחלה עליו "תקנת השבים".

אולם, בספר פתחי חושן (הל' גניבה פ' ב' סעי' י"א), מחלק בסברה יפה, ואומר, כי גם לדעת המבי"ט, במקרה זה חייב הבונה לפנות את הקרקע, שכן, מסתבר ש"תקנת השבים" נתקנה כאשר שיקע הגזלן קורה אחת גזולה בתוך ביתו, שחכמים הקלו עליו שלא יאלץ להרוס את כל ביתו עבור קורה אחת. שונה הדבר, כאשר המבנה כולו שוכן על קרקע גזולה, שאין זה מסתבר שחז"ל תקנו שאדם יוכל להתגורר על קרקע חבירו בטענה שיגרם לו הפסד אם יאלץ לפנות את הבית, אלא עליו להשיב את המגרש לבעליו.

דף נט/ב עני המנקף בראש הזית מה שתחתיו גזל מפני דרכי שלום

רשיון למכירת י"ש

במשנתנו נחלקו רבי יוסי וחכמים, לגבי עני העולה לראש עץ הזית כדי לחבט בו ולהפיל ארצה את הזיתים שהותיר בעל הבית, ולאספם לאחר מכן. לדעת חכמים, אסור לאדם אחר ליטול את הזיתים שנפלו על הקרקע, מפני דרכי שלום, היינו: שלא יבואו לידי קטטה. אולם, לדעת רבי יוסי, הדבר חמור יותר והנוטלם עובר על איסור גזל ובית הדין מוציאים אותם מידו, משום שחז"ל הקנו לעני את הזיתים (רש"י ד"ה גזל גמור), אף על פי שעדיין לא קנאם באחד מדרכי הקניין. להלכה (רמב"ם הלכות גזילה ואבידה פרק ו' הלכה י"ג) נפסק כדעת חכמים, שהנוטלם אינו נקרא גזלן אלא עבר על תקנת חכמים "מפני דרכי שלום". בטעם תקנת חז"ל כתבו הראשונים (ריטב"א ורשב"א קידושין נט/ב), שהואיל והעני טרח ועלה לראש האילן כדי להוריד זיתים אלה, תקנו חז"ל שלא יטלם אחר.

רשיון למכירת י"ש: במשך הדורות נתקבצו בספרי הפוסקים שאלות רבות העוסקות בדיני תורה בהם תבעו יהודים את חבריהם, על שנטלו מהם את מקור פרנסתם. אחת המשימות הקשות שהוטלו על הדיינים הייתה לבדוק בכל תביעה, אם טרחת התובע אינה פחותה מטרחתו של עני העולה לראש הזית, ומשום כך אין לאחר לפגוע במקור פרנסתו. דוגמא לכך אנו מוצאים בתשובות מהרש"ל. יהודי סוחר י"ש קבל בפניו כי המושל המקומי החכיר לו את הרשיון לממכר י"ש לתקופה קצובה, אך חבירו השתדל אצל המלכה שתורה להעניק לו את הרשיון. התובע טען, כי אמנם אין בכך משום גזל גמור, משום שזה מכבר נהג המושל להעביר את הרשיון מאחד לרעהו, אולם, עדיין אסור הדבר מפני דרכי שלום, שהרי אין מקרה זה גרוע מהעני המנקף בראש עץ הזית.

המהרש"ל (שו"ת סימן ל"ה, ל"ו) דחה את תביעתו, משום שיש להבדיל בין טרחתו של העני המנקף בראש עץ הזית, הכרוכה גם בסיכון, לבין מקרה זה.

יבוא בשר מארגנטינה: לפני שנים יבואן בשר מארגנטינה תבע לדין תורה את רעהו, שהחל אף הוא לייבא בשר מאותו מפעל. התובע טען כי מעשי רעהו יגרמו לו הפסדים ניכרים מסיבות שונות, ביניהן: עקב רכישת כמות פחותה של בשר, הוא יאלץ לשלם מחיר גבוה יותר. במקרה זה פסק בית הדין, כי מאחר שהתובע מימן התקנה של מכשירים שונים באותו בית מטבחים, כדי להכשירו ולהתאימו לדרישות ההלכה, וטרח ליצור קשרים עם בעלי בית המטבחים, הרי הוא דומה לעני העומד בראש הזית שמפני טרחתו לא התירו חכמים לאדם אחר לזכות בהם. לפיכך, אף על פי שאין אפשרות לכונן את הנתבע לשלם עבור הנזק שגרם, שהרי כמבואר הוא אינו מוגדר כגזלן אלא כמי שעבר על תקנת חכמים "מפני דרכי שלום", יש לנזוף בו ולגעור בו, עד שימשוך ידו מעסקה זו.

דף ס/ב איתמר בני נהרא

קופת תלמוד התורה של רבינו הב"ח

בסוגיינו נחלקו רב ושמואל, אם בעלי שדות הנמצאים בראש ההר רשאים להקים סכר על נהר הזורם לצד שדותיהם, כאשר בעלי השדות שבעמק מבקשים למנוע זאת מהם, בטענה שאין להם זכות להפסיק את זרימתו הטבעית של הנהר. לדעת שמואל, צודקים יושבי העמק. רב חולק וסובר, כי יושבי ההר רשאים לסכור את הנהר, שהרי אם הם לא יאגרו את המים, יעשו זאת יושבי העמק, ואין למי מהם עדיפות על רעהו (עיי' ט"ז וסמ"ע ח"מ סימן ק"ע סעיף ב'). בעל שו"ת בית רידב"ז (סימן י"ח) מבאר, כי גם לדעת רב, לעולם אין אדם רשאי לסכור מקור פרנסה בפני חבירו, ואף יושבי ההר לא היו רשאים לעשות כן, לולי טענתם הייחודית, שאם הם לא יאגרו את מי הנהר יעשו כן יושבי העמק.

מונופול על איסוף כספים: תלמוד תורה היה בעיר קראקא, מאז ימות הב"ח, רבה של העיר, שתיוקן כי בכל סעודת מצווה יניחו בפני הקהל את קופת הצדקה של תלמוד התורה. השנים חלפו

עברו להן, הב"ח נפטר, מוסדות תורה נוספים הוקמו, וביניהם כולל לאברכים, שמנהליו גם הם חפצו לאמץ את רעיון הנחת קופת הצדקה בסעודות המצווה. ברם, מנהלי הת"ת ביקשו למנוע זאת מהם בטענה שזכות זו שמורה להם בלבד מזה מאתיים שנה, מאז ימות הב"ח, והנחת קופת צדקה נוספת תגרע מחלקם.

זכות קדימה למוסד וותיק: הרידב"ז, שהשאלה הונחה לפניו, הכריע, כי אין ממש בטענת מנהלי הת"ת, שכן, תקנת הב"ח היתה שיש להניח את קופת הת"ת בסעודות מצווה, אך היא לא שללה הנחת קופות צדקה נוספות. אמנם, מאחר שנוהגים בכל תפוצות ישראל, כי למוסד וותיק שמורה זכות ראשונים, תחילה יניחו בפני הציבור את קופת הת"ת ורק לאחר מכן את קופת הכולל. בהכרעתו הוא מסתמך על העולה מדברי סוגייתנו, שאין אדם רשאי לחסום אפשרויות פרנסה בפני אחרים, ועל כן, גם מנהלי הת"ת אינם רשאים למנוע את איסוף הכספים עבור הכולל.

חשיבות התמיכה בלומדי התורה: הרידב"ז גם מביא את דברי הזוהר האומר, כי בימינו, בעת עקבתא דמשיחא, עיקר ניסיון היצר הרע יהיה לעכב בעד תומכי התורה מלזכות במצווה חשובה זו, ועל כן הוא עודד וחזק את תומכי הכולל שבקראקא שמצווה חשובה הם עושים.

לעילוי נשמת

מרת **מלכה שוורץ** ע"ה

ב"ר חיים יהושע עדער ז"ל נלב"ע כ' בתמוז תשל"ב

תנצב"ההונצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר **טוביה אליעזר שוורץ** ומשפ' שיחיו - בני ברק

לעילוי נשמת

מרת **צהלה (לואיז) בת גורג'יה** ז"ל

נפטרה ביום כ"ב אייר תשע"ט

תנצב"ההונצחה ע"י בנה ידידנו **אפרים מועלם שיח'**

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **חיים אריה הנדלר** ז"ל

ב"ר משה יוסף ז"ל נלב"ע כ' בתמוז תשכ"ו

תנצב"ההונצח ע"י ידידנו הר"ר **אברהם הנדלר** ומשפ' שיחיו - גבעת שמואל

לעילוי נשמת

מרת **דאבריש וידבסקי** ע"ה

ב"ר אברהם וסרצוג ז"ל נלב"ע כ"ג בתמוז תש"ס

תנצב"ה

הונצחה ע"י בני המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **חנה שרה גלדצהלר** ע"ה

ב"ר נפתלי שמואל ז"ל נלב"ע כ"ג בתמוז תשכ"ז

תנצב"ההונצחה ע"י בנה ידידנו ר' **לוסיאן גלדצהלר** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה יצחק זיסר** ז"ל ב"ר אהרן שרגא ז"לממייסדי ומקימי בית המדרש סוכטשוב בני-ברק, נלב"ע כ' בתמוז תשנ"ז **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שלמה זבולון** בן דוד ז"ל ב"ר יעקב צבי ובת שבע ז"לנלב"ע כ"ב בתמוז תשנ"ו **תנצב"ה**

הונצח ע"י המשפחה שיחיו - ירושלים

עולים על רכבת הלימוד

חודש ראשון התנסות חינם

קבע עיתים ללימוד < עכשיו > 3029 *

מצטרפים לאלפי הלומדים קטעי גמרא, משנה והלכה
מדי יום ביומו, בכל זמן ובכל מקום. זוהי ההזדמנות לקבוע
'עיתים לתורה'. לומדים כמה דקות וחזקים בסיפוק רוחני עצום!

